

СУДОВА ПРАКТИКА

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Згідно із пунктами 1, 2 ч. 1 ст. 512 ЦК у разі передання кредитором своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги) чи правонаступництва (припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення або ліквідації, спадкування) на стадії виконання судового рішення відбувається вибуття кредитора.

Встановлено, що відступлення права вимоги за кредитним договором відбулося після ухвалення судового рішення.

У зв'язку із заміною кредитора відбувається вибуття цієї особи з виконавчого провадження, у зв'язку із чим припиняється її статус сторони виконавчого провадження і її заміна належним кредитором проводиться відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження» і ст. 378 ЦПК.

За положеннями ч. 1 ст. 378 ЦПК у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця або за заявою сторони суд замінює сторону виконавчого провадження її правонаступником.

Згідно з ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження» у разі вибуття однієї із сторін державний виконавець з власної ініціативи або за заявою сторони, а також сама заінтересована сторона мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, обов'язкові тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 15 жовтня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши у судовому засіданні справу за заявою публічного акціонерного товариства

«Сведбанк» про заміну сторони у справі правонаступником та видачу дублікату виконавчого листа, боржник — В.О.В., заінтересована особа — товариство з обмеженою відповідальністю «Факторингова компанія «Вектор Плюс», за касаційною скаргою В.О.В. на ухвалу Енергодарського міського суду Запорізької області від 10 лютого 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Запорізької області від 09 квітня 2014 р.,

встановила:

У березні 2013 р. публічне акціонерне товариство «Сведбанк» (далі — ПАТ «Сведбанк») звернулося до суду із заявою про заміну сторони у справі правонаступником та видачу дублікату виконавчого листа, посилаючись на те, що рішенням Енергодарського міського суду Запорізької області від 12 липня 2011 р. в рахунок погашення заборгованості В.О.В. за кредитним договором було звернуто стягнення на квартиру у м. Енергодар, Запорізької області. Відповідно до договору факторингу від 28 листопада 2012 р. ПАТ «Сведбанк» відступило товариству з обмеженою відповідальністю «Факторингова компанія «Вектор Плюс» (далі — ТОВ «ФК «Вектор плюс») право вимоги заборгованості за кредитними та іпотечними договорами, у тому числі за договорами В.О.В. Посилаючись на викладене, заявник просив замінити сторону у справі на правонаступника ТОВ «ФК «Вектор плюс» та видати дублікат виконавчого листа на нового стягувача.

Ухвалою Енергодарського міського суду Запорізької області від 10 лютого 2014 р., залишеною без змін ухвалою апеляційного суду Запорізької області від 09 квітня 2014 р., заяву задоволено частково. Замінено публічне акціонерне товариство «Сведбанк» на правонаступника — товариство з обмеженою відповідальністю «Факторингова компанія «Вектор Плюс» у справі № 2-641/2011 за позовом ПАТ «Сведбанк» до В.О.В. про звернення стягнення на предмет іпотеки. В іншій частині заяви відмовлено.

У касаційній скарзі В.О.В. просить скасувати ухвали суду першої та апеляційної інстанцій, мотивуючи свої вимоги порушенням судами норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права, і постановити нову ухвалу про відмову в задоволенні заяви.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, обговоривши доводи касаційної скарги та перевіривши матеріали справи, дійшла висновку, що скарга підлягає частковому задоволенню з наступних підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального чи порушення норм процесуального права.

Судом встановлено, що рішенням Енергодарського міського суду Запорізької області від 12 липня 2011 р. в рахунок погашення заборгованості В.О.В. за кредитним договором від 27 червня 2008 року в розмірі 699 061 грн 69 коп. звернуто стягнення на квартиру у м. Енергодарі, Запорізької області.

За договором факторингу, укладеним 28 листопада 2012 р., ПАТ «Сведбанк» відступило ТОВ «ФК «Вектор плюс» право вимоги за зобов'язаннями за кредитним договором від 27 червня 2008 року, укладеним між ПАТ «Сведбанк» та В.О.В.

Задовольняючи частково заяву про заміну сторони у справі, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, із посиланням на ст. 37, 378 ЦПК України, ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження», виходив із того, що за договором факторингу був замінений кредитор у зобов'язанні внаслідок відступлення йому прав, а чинним законодавством передбачено заміну відповідної сторони правонаступником на будь-якій стадії судового процесу.

Проте повністю погодитися з таким висновками не можна з огляду на таке.

Підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є договори та інші правочини (а. 1 ч. 2 ст. 11 ЦК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 512 ЦК України кредитор у зобов'язанні (крім випадків, передбачених ст. 515 ЦК України) може бути замінений іншою особою внаслідок, зокрема, передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги), а згідно зі ст. 514 цього Кодексу до нового кредитора переходять права первісного кредитора в зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Згідно з вимогами чинного законодавства заміна осіб в окремих зобов'язаннях через волевиявлення сторін (відступлення права вимоги) є різновидом правонаступництва та можливе на будь-якій стадії процесу.

Відповідно до ст. 512 ЦК України, ст. 378 ЦПК України та ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження» у разі вибуття кредитора в зобов'язанні він замінюється правонаступником.

Згідно із п. п. 1, 2 ч. 1 ст. 512 ЦК України в разі передання кредитором своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги) чи правонаступництва (припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення або ліквідації, спадкування) на стадії виконання судового рішення відбувається вибуття кредитора.

Встановлено, що відступлення права вимоги за кредитним договором відбулося після ухвалення судового рішення.

У зв'язку із заміною кредитора відбувається вибуття цієї особи з виконавчого провадження, у зв'язку із чим припиняється її статус сторони виконавчого провадження, і її заміна належним кредитором проводиться відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження», ст. 378 ЦПК України.

За положеннями ч. 1 ст. 378 ЦПК України у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця або за заявою

сторони суд замінює сторону виконавчого провадження її правонаступником.

Згідно з ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження» у разі вибуття однієї з сторін державний виконавець з власної ініціативи або за заявою сторони, а також сама заінтересована сторона мають право звернутися до суду з заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, обов'язково тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Задовольняючи заяву ПАТ «Сведбанк» про заміну сторони правонаступником у цивільній справі, суд першої інстанції на положення вищенаведених норм закону уваги не звернув та не уточнив заяву банку, ураховуючи, що після закінчення розгляду справи чинним законодавством передбачено заміну сторони правонаступником у виконавчому провадженні, а не у справі, розгляд якої закінчився.

При цьому судом не з'ясовано, чи відкрито виконавче провадження на виконання вищевказаного судового рішення.

Перевіряючи законність та обґрунтованість ухвали суду першої інстанції, апеляційний суд вимог ст. ст. 303, 315 ЦПК України не виконав, на порушення судом першої інстанції норм процесуального права уваги не звернув, доводи апеляційної скарги належним чином не перевірів, не зазначив конкретних обставин та фактів, що спростовують такі доводи та дійшов передчасного висновку про залишення ухвали суду першої інстанції без змін.

Оскільки судами порушені норми матеріального та процесуального права, ухвали суду першої та апеляційної інстанції підлягають скасуванню, а справа направленню до суду першої інстанції на новий розгляд.

Керуючись ст. ст. 336, 342 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу В.О.В. задовольнити частково.

Ухвалу Енергодарського міського суду Запорізької області від 10 лютого 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Запорізької області від 09 квітня 2014 р. скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відносини у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів врегульовано Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», який є спеціальним у застосуванні до спірних правовідносин порівняно з нормами ЦК.

За змістом пунктів 27.1, 27.2, 27.4 ст. 27 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (у редакції, чинній на момент смерті потерпілого) право на отримання відшкодування за шкоду, пов'язану із смертю потерпілого, мають особи, які знаходилися на утриманні потерпілого, та особи, які взяли на себе витрати з поховання. У зв'язку із смертю годувальника в результаті дорожньо-транспортної пригоди право на страхове відшкодування мають: діти (в тому числі усиновлені) — до досягнення ними повноліття; непрацездатна вдова (вдовець), непрацездатні батьки — до відновлення ними працездатності, а також працездатна вдова (вдовець), якщо у сім'ї є діти віком до восьми років; інші члени сім'ї, які знаходилися на утриманні потерпілого.

У зв'язку із смертю годувальника відшкодовується частина неотриманих доходів потерпілого, яка кожному утриманцю належала б при його житті, за вирахуванням пенсій, наданих утриманцям унаслідок втрати годувальника.

Порядок проведення розрахунку розміру страхового відшкодування утриманцям у зв'язку із смертю годувальника внаслідок дорожньо-транспортної пригоди затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2004 р. № 1776.

Отже, посилання на відповідні статті ЦК при вирішенні позову про стягнення шкоди, завданої смертю годувальника внаслідок ДТП, зокрема на ст. 1200 ЦК, є необґрунтованими.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 15 жовтня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом В.Н.В., яка діє в інтересах Д.Ю.Р., Д.Н.Р., до приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС», треті особи: орган опіки та піклування виконавчого комітету Ізюмської міської ради Харківської області, Л.В.І. про стягнення шкоди, завданої смертю фізичної особи, за касаційною скаргою В.Н.В. на рішення апеляційного суду Харківської області від 29 травня 2014 р.,

в с т а н о в и л а :

У вересні 2013 р. В.Н.В. звернулася до суду в інтересах Д.Ю.Р., Д.Н.Р. з позовом до приватного акціонерного товариства «Страхова група «ТАС»

(далі — ПрАТ «СГ «ТАС»). В обґрунтування вимог зазначила, що 23 травня 2012 р. сталася дорожньо-транспортна пригода (далі — ДТП), в результаті якої загинув її чоловік Д.Р.С. У нього на утриманні знаходились дві дочки Д.Ю.Р., 11 вересня 1997 року народження, та Д.Н.Р., 12 вересня 2002 року народження. Згідно вироку Балаклійського районного суду Харківської області від 11 вересня 2012 р. винним у скоєнні ДТП визнано Л.В.І. Належний Л.В.І. автомобіль був застрахований у ПрАТ «СГ «ТАС». Відповідно до п. 2 страхового полісу ліміт відповідальності за шкоду заподіяну життю і здоров'ю особи складає 100 000 грн. 11 квітня 2013 року позивач звернулася до відповідача про виплату шкоди в розмірі 100 000 грн. У відповідь отримала лист, у якому відповідач просив надати відповідні документи та заповнити бланки заяв, при цьому бланки додані не були. Посилаючись на те, що відповідач добровільно не сплатив страхові виплати, позивач просила стягнути з ПрАТ «СГ «ТАС» на свою користь в інтересах Д.Ю.Р., Д.Н.Р. 100 000 грн у відшкодування шкоди, завданої втратою годувальника.

Рішенням Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 24 березня 2014 р. позов задоволено. Стягнуто на користь В.Н.В. в інтересах неповнолітніх дітей Д.Ю.Р. і Д.Н.Р. з ПрАТ «СГ «ТАС» 100 000 грн у рахунок відшкодування шкоди, завданої смертю їх батька. Вирішено питання щодо розподілу судових витрат.

Рішенням апеляційного суду Харківської області від 29 травня 2014 р. рішення Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 24 березня 2014 р. скасовано. Ухвалено нове рішення про відмову в позові.

У касаційній скарзі В.Н.В. просить скасувати рішення апеляційного суду, мотивуючи свої вимоги порушенням судом норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права, і залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Обговоривши доводи касаційної скарги, перевібивши матеріали справи, колегія суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає відхиленню з таких підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Судами встановлено, що в період з 1997 р. до 23 травня 2012 р. Д.Р.С. та В.Н.В. проживали однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Від спільного проживання народилися діти: Д.Ю.Р., 11 вересня 1997 року народження та Д.Н.Р., 12 вересня 2002 року народження.

Рішенням Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 18 жовтня 2012 р. задоволено заяву В.Н.В. та встановлено факт проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу Д.Р.С. та В.Н.В. у період з 1997 року до 23 травня 2012 р.

23 травня 2012 р. сталася ДТП за участю автомобіля під керуванням Л.В.І. та автомобіля під керуванням Д.Р.С., у результаті якої останній загинув.

Відповідно до полісу обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів від 13 вересня 2011 року між Л.В.І. та відповідачем ПрАТ «СТ «ТАС» укладено договір страхування власників наземних транспортних засобів строком на 12 місяців.

Згідно з п. 2 страхового полісу ліміт відповідальності за шкоду заподіяну життю і здоров'ю особи складає 100 000 грн, майну — 50 000 грн, сума франшизи встановлена в розмірі 1 000 грн.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову, суд першої інстанції виходив з того, що оскільки в результаті ДТП настала смерть потерпілого Д.Р.С., непрацездатні особи, які були на його утриманні, мають право на відшкодування шкоди, передбаченої ст. 1200 ЦК України. При цьому суд зазначив, що підстави для зменшення розміру відшкодування відсутні.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи нове рішення про відмову в позову, апеляційний суд зазначив, що позивач отримує пенсію по втраті годувальника на дітей померлого у розмірі, який перевищує частку доходів померлого, яка б припадала на їх утримання за життя батька.

Такі висновки апеляційного суду відповідають вимогам закону та ґрунтуються на фактичних обставинах справи.

Відповідно до ч. 1 ст. 1200 ЦК України в разі смерті потерпілого право на відшкодування шкоди мають непрацездатні особи, які були на його утриманні або мали на день його смерті право на одержання від нього утримання, а також дитина потерпілого, народжена після його смерті. Шкода відшкодовується, зокрема, дитині — до досягнення нею вісімнадцяти років (учню, студенту — до закінчення навчання, але не більш як до досягнення ним двадцяти трьох років).

Згідно з ч. 3 ст. 1200 ЦК України особам, які втратили годувальника, шкода відшкодовується в повному обсязі без урахування пенсії, призначеної їм внаслідок втрати годувальника, та інших доходів.

Разом з тим, ураховуючи підстави та зміст позовних вимог, пред'явлених до страхової компанії, з якою у винної в ДТП особи — Л.В.І. було укладено договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів, посилення В.Н.В. на вказані вище положення ЦК України є необґрунтованими, оскільки відносини у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів врегульовано Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», який є спеціальним у застосуванні до спірних правовідносин у порівнянні з нормами ЦК України.

За змістом п. п. 27.1, 27.2, 27.4 ст. 27 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних тран-

спортних засобів (у редакції чинній на момент смерті потерпілого) право на отримання відшкодування за шкоду, пов'язану із смертю потерпілого, мають особи, які знаходилися на утриманні потерпілого, та особи, які взяли на себе витрати з поховання. У зв'язку із смертю годувальника в результаті дорожньо-транспортної пригоди право на страхове відшкодування мають: діти (в тому числі усиновлені) — до досягнення ними повноліття; непрацездатна вдова (вдовець), непрацездатні батьки — до відновлення ними працездатності, а також працездатна вдова (вдовець), якщо у сім'ї є діти віком до восьми років; інші члени сім'ї, які знаходилися на утриманні потерпілого.

У зв'язку із смертю годувальника відшкодовується частина неотриманих доходів потерпілого, яка кожному утриманцю належала б при його житті, за вирахуванням пенсій, наданих утриманцям внаслідок втрати годувальника.

Порядок проведення розрахунку розміру страхового відшкодування утриманцям у зв'язку із смертю годувальника внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2004 року № 1776.

Судами встановлено, що на день смерті Д.Р.С. на його утриманні були його діти Д.Ю.Р., Д.Н.Р., та дружина В.Н.В. Середньомісячний дохід Д.Р.С. становив 1 738 грн 46 коп., що підтверджується довідками про доходи.

Перевіряючи законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції, апеляційний суд, встановивши у відповідності зі ст. ст. 10, 60, 214, 303, 315 ЦПК України, фактичні обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, перевіривши надані у справі докази на предмет їх достатності, допустимості та належності, керуючись ст. 1200 ЦК України, ст. 27 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та Порядком проведення розрахунку розміру страхового відшкодування утриманцям у зв'язку із смертю годувальника внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, дійшов обґрунтованого висновку про відсутність підстав для стягнення на користь В.Н.В., яка діє в інтересах неповнолітніх Д.Ю.Р. та Д.Н.Р., з ПрАТ «СГ «ТАС» відшкодування шкоди, завданої втратою годувальника, виходячи з того, що отримувана нею пенсія по втраті годувальника перевищує частку доходів, яка кожному утриманцю належала б при його житті.

Згідно з вимогами ст. 335 ЦПК України суд касаційної інстанції в межах касаційної інстанції перевіряє правильність застосування судом першої інстанції або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставинами, що не були встановлені в рішенні суду чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Оскільки доводи касаційної скарги висновків суду апеляційної інстанції не спростовують та не дають підстав вважати, що при розгляді справи апеля-

ційним судом допущено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які призвели до неправильного вирішення спору, колегія суддів вважає за необхідне касаційну скаргу відхилити.

Керуючись ст. ст. 336, 337 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу В.Н.В. відхилити.

Рішення апеляційного суду Харківської області від 29 травня 2014 р. залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 233 КЗпП працівник може звернутися із заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення — в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.

У разі пропуску з поважних причин строків, установлених ст. 233 цього Кодексу, районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд може поновити ці строки (ст. 234 КЗпП).

Зазначивши, що перебіг строку на звернення до суду з позовом починається з часу отримання особою трудової книжки, суд зробив передчасний висновок про те, що цей строк не пропущено, не врахувавши, що вона вже зверталась до суду з позовом, який ухвалою суду залишений без розгляду.

Ухвалюючи рішення, суд у порушення ст. 233 КЗпП вимоги про поновлення цього строку, викладені в позовній заяві, не вирішив.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 22 жовтня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Л.М.П. до Товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Давид» про визнання звільнення з роботи неза-

конним, поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та стягнення моральної шкоди, за касаційною скаргою представника Товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Давид» — Г.Д.Р. на рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 2 квітня 2014 р. та ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Київської області від 2 червня 2014 р.,

в с т а н о в и л а :

27 листопада 2013 р. Л.М.П. звернулась до суду з позовом, у якому просила поновити строк для звернення до суду з позовом, визнати незаконними дії ТОВ «Фірма «Давид» щодо її звільнення із займаної посади головного бухгалтера за недовіру за п. 2 ст. 41 КЗпП України, визнати незаконним наказ про звільнення, зобов'язати відповідача поновити її на роботі, стягнути з відповідача 52 120 грн 05 коп. середнього заробітку за час вимушеного прогулу за період з 1 березня 2013 р. по 26 листопада 2013 р. та 5000 грн на відшкодування моральної шкоди.

На обґрунтування своїх позовних вимог посилялась на ті обставини, що строк для звернення до суду з цим позовом пропустила з поважних причин, звільнення проведено з порушенням вимог чинного законодавства, оскільки відповідачем не було дотримано порядку звільнення, визначеного законом, а вона не вчиняла дій, які б давали підстави для втрати довір'я до неї з боку роботодавця, просила задовольнити позов.

Рішенням Броварського міськрайонного суду Київської області від 2 квітня 2014 р., залишеним без змін ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Київської області від 2 червня 2014 р., позов Л.М.П. задоволено частково.

Визнано незаконним наказ ТОВ «Фірма «Давид» від 28 лютого 2013 року про звільнення Л.М.П. з роботи та поновлено позивачку на посаді головного бухгалтера ТОВ «Фірма «Давид», стягнуто з відповідача на її користь 52 120 грн 05 коп. середнього заробітку за час вимушеного прогулу та 2 000 грн на відшкодування моральної шкоди.

У задоволенні решти позовних вимог відмовлено. Рішення суду в частині поновлення на роботі допущено до негайного виконання.

У касаційній скарзі представник відповідача просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду і ухвалити нове рішення, яким відмовити у задоволенні позову, мотивуючи свої вимоги тим, що судами порушені норми процесуального права та неправильно застосовані норми матеріального права.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Ухвалюючи рішення про часткове задоволення позову, суд першої інстанції, з рішенням якого погодився апеляційний суд, виходив з того, що позивачка не пропустила строк на звернення до суду з позовом, підстави, зазначені у наказі про звільнення позивачки, є надуманими та не підтвер-

джені доказами, тому звільнення її з роботи у зв'язку із втратою довір'я є безпідставним.

Погодитися з такими судовими рішеннями судів першої та апеляційної інстанцій не можна з огляду на наступне.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим, ухваленим з виконанням усіх вимог цивільного судочинства, згідно із законом, на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Оскаржувані судові рішення цим вимогам закону не відповідають на таких підставах.

Судами встановлено, що з 1 березня 1998 р. Л.М.П. прийнята на роботу у ТОВ «Фірма «Давид» на посаду бухгалтера за сумісництвом, а з 23 листопада 2001 р. переведена на посаду головного бухгалтера як основне місце роботи.

Наказом від 28 лютого 2013 р. позивачка звільнена з роботи у зв'язку із втратою довіри відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 41 КЗпП України.

28 лютого 2013 р. складено акт про те, що Л.М.П. відмовилась ознайомитись з наказом про її звільнення та надати відповідні пояснення.

2 вересня 2013 р. позивачці видано трудову книжку, 2 236 грн 48 коп. заробітної плати за другу половину лютого 2013 р. та 2 598,22 грн відпускних за невикористану частину відпустки за період з 1 липня 2012 р. по 28 лютого 2013 р.

2 жовтня 2013 р. Л.М.П. звернулась до суду з позовом до ТОВ «Фірма «Давид», який ухвалою Броварського міськрайонного суду Київської області від 26 листопада 2013 р. залишено без розгляду.

Відповідно до ст. 233 КЗпП України працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення — в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.

У разі пропуску з поважних причин строків, установлених статтею 233 цього Кодексу, районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд може поновити ці строки (ст. 234 КЗпП України).

Вирішуючи спір, суд першої інстанції не виконав вимоги процесуального права щодо повного і всебічного з'ясування та встановлення обставин справи, не перевінив дотримання позивачкою визначеного ст. 233 КЗпП України місячного строку на звернення до суду з позовом та не вирішив її вимоги про поновлення цього строку.

Зазначивши, що перебіг строку на звернення до суду з позовом починається з 2 вересня 2013 р., тобто з часу отримання нею трудової книжки, а з цим позовом вона звернулась до суду 27 листопада 2013 р., суд зробив

передчасний висновок про те, що цей строк не пропущено, оскільки позивачка вже зверталась до суду з позовом, який ухвалою суду від 26 листопада 2013 р. залишений без розгляду.

При цьому суд не перевіряв, чи можуть бути ці обставини підставою для висновку про переривання або призупинення строку на звернення до суду, та чи є необхідність вирішення питання про його поновлення, як передбачено ст. 234 КЗпП України, не надав цим обставинам відповідної оцінки, ухвалив передчасне рішення про часткове задоволення позову з порушенням норм процесуального права.

Апеляційний суд цих недоліків не усунув, на порушення вимог ст. 303 ЦПК України не перевіряв законності та обґрунтованості рішення суду першої інстанції та залишив його без змін.

Невиконання судами першої та апеляційної інстанцій норм процесуального права унеможлиблює встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, та є підставою для скасування ухвалених судових рішень та направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції, як передбачено ст. 338 ЦПК України.

За таких обставин касаційну скаргу потрібно задовольнити частково, рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 2 квітня 2014 р. та ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Київської області від 2 червня 2014 р. скасувати, а справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу представника Товариства з обмеженою відповідальністю «Фірма «Давид» задовольнити частково, рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 2 квітня 2014 р. та ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Київської області від 2 червня 2014 р. скасувати, а справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Виходячи з положень статей 16, 391, 386 ЦК, власник має право звернутися до суду з вимогою про захист порушеного права будь-яким способом, що є адекватним змісту порушеного права, який ураховує характер порушення та дає можливість захистити порушене право.

Відповідно до ч. 1 ст. 156 ЖК УРСР з урахуванням положень ч. 1 ст. 405 ЦК члени сім'ї власника житла, які проживають разом із ним у будинку (квартирі), що йому належить, користуються жилим приміщенням в обсязі, визначеному відповідно до угоди з власником.

Встановлено, що угоди між відповідачем та позивачкою щодо порядку користування згаданою квартирою не було.

До членів сім'ї власника будинку (квартири) належать особи, зазначені в ч. 2 ст. 64 ЖК УРСР, а саме: дружина наймача (власника), їх діти і батьки. Членами сім'ї наймача (власника) може бути визнано й інших осіб, якщо вони постійно проживають разом із наймачем (власником) і ведуть з ним спільне господарство.

Тобто, ураховуючи зазначені норми матеріального права, право члена сім'ї власника будинку (квартири) користуватися цим житлом існує лише за наявності у власника права приватної власності на це майно. Виникнення права членів сім'ї власника будинку (квартири) на користування цим будинком та обсяг таких прав залежить від виникнення у власника будинку (квартири) права власності на це житло, а відтак, припинення права власності особи на будинок (квартиру) припиняє право членів її сім'ї на користування цим житлом.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 22 жовтня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом М.С.В. до М.В.В. про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням, за касаційною скаргою М.С.В. на рішення Сарненського районного суду Рівненської області від 24 квітня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Рівненської області від 27 травня 2014 р.,

в с т а н о в и л а:

У березні 2014 р. М.С.В. звернулася до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що на підставі рішення Сарненського районного суду Рівненської області від 6 листопада 2013 року вона є власником будинку у смт Клесів Сарненського району Рівненської області, однак обмежена у здійсненні свого права власності через проживання у її будинку колишнього чоловіка — М.В.В. У зв'язку з цим просила суд визнати М.В.В. таким, що втратив право користування жилим приміщенням.

Рішенням Сарненського районного суду Рівненської області від 24 квітня 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Рівненської області від 27 травня 2014 р., у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі М.С.В., посилаючись на порушення судами норм матеріального та процесуального права, просить скасувати вказані судові рішення та ухвалити нове рішення про задоволення позову.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що відповідно до ст. 156 ЖК УРСР члени сім'ї власника житлового будинку, які проживають разом з ним у будинку, що йому належить, користуються жилим приміщенням нарівні з власником будинку. Тому припинення сімейних відносин з власником будинку не позбавляє відповідача права користуватися займаним приміщенням.

Проте з такими висновками судів погодитись не можна, оскільки ці висновки суперечать вимогам закону та не ґрунтуються на матеріалах справи.

Статтею 213 ЦПК України передбачено, що рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам закону судові рішення не відповідають.

Судом встановлено, що на підставі рішення Сарненського районного суду Рівненської області від 6 листопада 2013 р. та витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію права власності власником спірного будинку у смт Клесів Сарненського району Рівненської області є М.С.В. Вказаний будинок вона успадкувала за заповітом від батька К.М.В., який помер 05 лютого 2005 р.

У спірному будинку проживає та зареєстрований М.В.В., який поселився та був зареєстрований за зазначеною адресою з 29 серпня 2001 р. зі згоди попереднього власника будинку К.М.В.

Рішенням Сарненського районного суду Рівненської області від 24 лютого 2009 р. шлюб між М.С.В. та М.В.В. розірвано.

Виходячи з положень ст. ст. 16, 391, 386 ЦК України, власник має право звернутися до суду з вимогою про захист порушеного права будь-яким способом, що є адекватним змісту порушеного права, який ураховує характер порушення та дає можливість захистити порушене право.

Відповідно до ч. 1 ст. 156 ЖК УРСР з урахуванням положень ч. 1 ст. 405 ЦК України члени сім'ї власника житла, які проживають разом з ним у будинку (квартирі), що йому належить, користуються жилим приміщенням у обсязі, визначеному відповідно до угоди з власником.

Як вбачається з матеріалів справи, угоди між відповідачем та позивачкою щодо порядку користування вказаною квартирою не було.

До членів сім'ї власника будинку (квартири) належать особи, зазначені в частині другій статті 64 Житлового кодексу Української РСР, а саме: дружина наймача (власника), їх діти і батьки. Членами сім'ї наймача (власника) може бути визнано й інших осіб, якщо вони постійно проживають разом з наймачем (власником) і ведуть з ним спільне господарство.

Тобто, ураховуючи вищезазначені норми матеріального права, право члена сім'ї власника будинку (квартири) користуватися цим житлом існує лише за наявності у власника права приватної власності на це майно. Виникнення права членів сім'ї власника будинку (квартири) на користування цим будинком та обсяг цих прав залежить від виникнення у власника будинку (квартири) права власності на це житло, а відтак припинення права власності особи на будинок (квартиру) припиняє право членів її сім'ї на користування цим житлом.

Як вбачається з витягу з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про реєстрацію права власності, М.С.В. зареєструвала право власності на будинок з 2014 року, а право відповідача на проживання у будинку похідне від прав колишнього власника будинку — К.В.М. Тому відповідно до ст. 391 ЦК України М.С.В. має право вимагати захисту свого права власності від відповідача.

Суди також не звернули уваги на те, що М.С.В., заявляючи позов про визнання М.В.В. таким, що втратив право користування житловим будинком, як на підставу своїх позовних вимог посилалася на ст. ст. 321, 391 ЦК України та, відмовляючи у позові, керувалися ч. 4 ст. 156 ЖК України, хоча жодна із наведених норм матеріального права не містить правових підстав для визнання особи такою, що втратила право користування житлом.

За таких обставин у відповідності з п. 1 ч. 6 ст. 103 ЦПК України суду належало уточнити позовні вимоги і в залежності від встановленого вирішити спір на підставі норм матеріального права, які регулюють спірні правовідносини.

Суди на вищевказані обставини уваги не звернули, у порушення вимог ст. ст. 212–213 ЦПК України не врахували норми матеріального та процесуального права, які регулюють спірні правовідносини, не встановили обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, та дійшли передчасного висновку про відмову у задоволенні позову, відповідно до ст. 338 ЦПК України ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 333, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу М.С.В. задовольнити частково.

Рішення Сарненського районного суду Рівненської області від 24 квітня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Рівненської області від 27 травня 2014 р. скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 217 ЦПК суд, який ухвалив рішення, може визначити порядок його виконання, надати відстрочку або розстрочити виконання, вжити заходів для забезпечення його виконання, про що зазначає в рішенні.

Розстрочка виконання рішення суду може бути надана у виняткових випадках, що зумовлюють об'єктивні ускладнення при виконанні судового рішення або наявність яких робить його виконання неможливим.

Крім того, при постановленні рішення про стягнення заборгованості за кредитним договором суди не врахували, що ст. 373 ЦПК та ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження» підлягають застосуванню у тому випадку, якщо відкрито виконавче провадження з примусового виконання рішення суду і наявні обставини, що утруднюють його виконання.

*Рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 22 жовтня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом публічного акціонерного товариства «Банк Кредит Дніпро» до Л.І.В., Л.В.І., К.Л.Б. про стягнення заборгованості за договором кредиту за касаційною скаргою публічного акціонерного товариства «Банк Кредит Дніпро» на рішення Дзержинського районного суду м. Кривого Рогу від 07 травня 2014 р. та рішення апеляційного суду Дніпропетровської області від 01 липня 2014 р.,

в с т а н о в и л а:

У червні 2013 р. публічне акціонерне товариство «Банк Кредит Дніпро» (далі — ПАТ «Банк Кредит Дніпро») звернулося до суду з вказаним позовом, посилаючись на те, що 13 березня 2008 р. між банком та Л.І.В. було укладено договір про надання кредитної лінії № 130308-УАН, за яким останній надано кредит у сумі 94 тис. грн на споживчі цілі зі строком повернення не пізніше 12 березня 2013 р. разом із платою за користування кредитом. Для забезпечення виконання зобов'язань цього ж дня між банком та Л.В.І. і К.Л.Б. були укладені договори поруки 130308-УАН-П та 130308-УАН-П-1.

Проте боржник умови договору не виконує, внаслідок чого утворилась заборгованість, письмові вимоги до поручителів залишені без задоволення. У зв'язку із цим, позивач просив стягнути солідарно з відповідачів суму заборгованості у розмірі 236 935 грн 79 коп., з яких несплачена частка кредиту — 83 023 грн 40 коп., відсотки за користування кредитом — 109 709 грн 30 коп., пеня за несвоєчасне погашення кредиту — 11 163 грн 72 коп., пеня за несвоєчасне погашення відсотків за кредитом — 13 207 грн 74 коп., 5 732 грн 75 коп. — інфляційних витрат за користування кредитом та 5 200 грн 59 коп. — 3 % річних за несвоєчасну сплату кредиту, 3 925 грн 52 коп. — інфляційних витрат за нарахованими відсотками за користування кредитом та 4 972 грн 78 коп. — 3 % річних за несвоєчасну сплату відсотків.

Рішенням Дзержинського районного суду Дніпропетровської області від 07 травня 2014 р. позов задоволено частково. Стягнуто солідарно з Л.І.В. та Л.В.І., а також солідарно з Л.І.В. та К.Л.Б. на користь ПАТ «Банк Кредит Дніпро» заборгованість за договором про надання кредитної лінії № 130308-УАН від 13 березня 2008 р., договорами поруки 130308-ЦАН-П, 130308-иАН-П-1 від 13 березня 2008 р. у сумі 119 917 грн 38 коп. У задоволенні решти вимог відмовлено. Вирішено питання про розподіл судових витрат. Розстрочено виконання рішення в частині задоволення позовних вимог строком на два роки, зі сплатою протягом перших 23 місяців платежу у сумі 5 тис. грн, та останнім 24-м платежем у сумі 4 917 грн 38 коп.

Рішенням апеляційного суду Дніпропетровської області від 01 липня 2014 р. рішення суду першої інстанції змінено в частині розстрочення його виконання. Доповнено п'ятий абзац резолютивної частини рішення Дзержинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 07 травня 2014 р. після слів: «у сумі 4 917 грн 38 коп.» словами «з моменту набрання рішенням законної сили».

У касаційній скарзі ПАТ «Банк Кредит Дніпро», посилаючись на неправильне застосування норм матеріального права та порушення норм процесуального права, просить рішення суду першої інстанції скасувати в частині розстрочення виконання рішення, рішення апеляційного суду скасувати повністю.

В іншій частині судові рішення не оскаржуються, тому у силу ст. 335 ЦПК України не переглядаються.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з наступних підстав.

Задовольняючи позов частково, суд першої інстанції виходив із того, що внаслідок невиконання відповідачами зобов'язань за кредитним договором, утворилась заборгованість за договором про надання кредитної лінії у розмірі 119 917 грн 38 коп., яка підлягає стягненню з відповідачів солідарно на користь банку. Крім того, суд задовольнив клопотання відповідачів та розстрочив виконання рішення суду в частині стягнення заборгованості за кредитним договором строком на 2 роки, зі сплатою протягом перших 23 міся-

ців платежу в сумі 5 тис. грн та останнім 24-м платежем у сумі 4 917 грн 38 коп.

Змінюючи рішення суду першої інстанції в частині розстрочення виконання рішення, суд апеляційної інстанції дійшов висновку про можливість такого розстрочення саме з моменту набрання рішенням законної сили.

Проте з такими висновками судів повністю погодитись не можна, оскільки ці висновки суперечать вимогам закону та не ґрунтуються на матеріалах справи.

Статтею 213 ЦПК України передбачено, що рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам закону судові рішення в частині розстрочення виконання рішення у повній мірі не відповідають.

Судами встановлено, що 13 березня 2008 р. між ПАТ «Банк Кредит Дніпро» та Л.І.В. було укладено договір про надання кредитної лінії № 130308-УАН, за яким останній надано кредит у сумі 94 тис. грн на споживчі цілі зі строком повернення не пізніше 12 березня 2013 р. разом із платою за користування кредитом.

Для забезпечення виконання зобов'язань цього ж дня між банком та Л.В.І. і К.Л.Б. були укладені договори поруки.

Відповідно до ст. 217 ЦПК України суд, який ухвалив рішення, може визначити порядок його виконання, надати відстрочку або розстрочити виконання, вжити заходів для забезпечення його виконання, про що зазначає в рішенні.

Розстрочка виконання рішення суду може бути надана у виняткових випадках, що обумовлюють об'єктивні ускладнення при виконанні судового рішення або наявність яких робить його виконання неможливим.

Судами не встановлено обставин, які унеможливають виконання судового рішення або ускладнюють його виконання. Посилання заявників на перебування на їх утриманні малолітньої дитини не є винятковим випадком, який давав би підстави для розстрочення виконання судового рішення.

При постановленні рішень, суди невірно застосували ст. 373 ЦПК та ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження» до даних правовідносин, оскільки зазначені правові норми підлягають застосуванню у тому випадку, якщо відкрито виконавче провадження з примусового виконання рішення суду і наявні обставини, що утруднюють його виконання.

Оскільки обставини справи судами встановлені повно і правильно, не потребують додаткового дослідження доказів, однак судові рішення у частині вирішення позовних вимог про розстрочення виконання рішення ухвалені із неправильним застосуванням норм матеріального та процесуального права, тому вони у цій частині підлягають скасуванню з підстав, передбачених ст. 341 ЦПК України, з ухваленням нового рішення про відмову у задоволенні вказаних вимог з вищенаведених підстав.

Керуючись ст. ст. 333, 341, 346 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

в и р і ш и л а :

Касаційну скаргу публічного акціонерного товариства «Банк Кредит Дніпро» задовольнити частково.

Рішення Держинського районного суду м. Кривого Рогу від 07 травня 2014 р. у частині позовних вимог про розстрочку виконання рішення та рішення апеляційного суду Дніпропетровської області від 01 липня 2014 р. скасувати, та ухвалити у цій частині нове рішення, яким у задоволенні позовних вимог відмовити.

В іншій частині рішення Держинського районного суду м. Кривого Рогу від 07 травня 2014 р. залишити без змін.

Рішення оскарженню не підлягає.